

การสร้างกรอบความคิดในงานนาฏศิลป์โดยอาศัยแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์: กรณีศึกษา การแสดงชุด “In the Spirit”

Creating the Conceptual Framework in Dancing based on the Idea of Aesthetic Communication: Case Study of Performance Series “In the Spirit”

วณิชชา ภราดรสุธรรม*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางในการสร้างกรอบความคิดในงานนาฏศิลป์ โดยอาศัยแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ (aesthetic communication) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในลำดับแรกของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ โดยใช้กรณีศึกษาการสร้างกรอบความคิดจากการแสดงนาฏศิลป์ชุด “In the Spirit” การสร้างกรอบแนวคิดในงานนาฏศิลป์มีกระบวนการดังนี้ 1. ถอดแบบจำลององค์ประกอบแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสาร 2. การกำหนดการสื่อสารงานนาฏศิลป์ว่าเป็นสื่อจินตคติ (imaginative Communication) ในกลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละคร หรือ กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ ซึ่งหลังจากได้กรอบความคิดตามกระบวนการนี้แล้ว จะทำให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์สามารถทำงานในกระบวนการต่อไปได้จนไปถึง ณ วันทำการแสดงจริงได้อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: การสร้างกรอบความคิด / นาฏศิลป์ / การสื่อสารเชิงสุนทรีย์ / สื่อจินตคติ

Abstract

This article aims to create the conceptual framework in dancing based on the idea of aesthetic communication as a starting point to create of a dance by using case studies to create the conceptual framework from “In the Spirit”. The process is as follows: 1. Disassembling the model shows that this kind of art is in a form of communication. 2. Defining that Thai dance communication is an imaginative communication in a group that has a dramatic or drama structure in some aspects. After framing ideas in this process. This will allow choreographer to continue on the process until the day of actual performance.

Keywords: Conceptualization / Dance / Aesthetic communication / Imaginative Communication

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

บทนำ

นาฏศิลป์ หรือ นาฏกรรม เป็นงานศิลปะที่สื่อสารผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ นอกจากการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติที่มีการเลือกสรร ประดิษฐ์ คิดค้น ลีลาท่าทางที่มีการเคลื่อนไหวที่งดงามมากยิ่งขึ้น หรือที่เรียกว่า การพ้อน การรำ การเต้น (Dance) ซึ่งล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของตนเองแสดงถึงความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาที่เรียกว่า ศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ ถือเป็นศิลปะที่สามารถสื่อสารความหมายได้ทั้งในทางสุนทรียะแก่ผู้ชมได้ทันทีเมื่อผู้ชมได้สัมผัสงานศิลปะนั้น นาฏศิลป์ในแต่ละรูปแบบต่างมีเอกลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายและสุนทรียะที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม รวมทั้งยังสื่อสารเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความรู้สึก อารมณ์ ได้โดยปราศจากคำพูด

ศิลปะในมุมมองของทอลสตอย (Toystoy อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2546) กล่าวว่า ศิลปะคือกิจกรรมของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นมาจากภายในออกไปสู่ภายนอกด้วยสัญญาณที่เข้าใจได้ เป็นการส่งความรู้สึก (Feeling) อันนำมาซึ่งประสบการณ์ทางความรู้สึกสู่ผู้อื่น ๆ จากคำกล่าวในข้างต้นเราจะเห็นได้ว่างานนาฏศิลป์นั้นถือเป็นการสร้างงาน “ศิลปะ” ขึ้นหนึ่งที่ต้องอาศัยหลักในการสื่อสารด้วยสัญญาณบางอย่างถึงผู้ชมโดยการแสดงแสดงออก(express) ผ่านการเคลื่อนไหวทางร่างกาย การรำ ร่าย และแสดงออกซึ่งความรู้สึกหรืออารมณ์ (Feeling) หรือกิจกรรมต่าง ๆ ผ่าน “ตัวแสดง” หรือ นักเต้นรำ (Dancer) ในอีกมุมหนึ่งยังอธิบายได้ว่า ศิลปะเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมบางประการเพื่อให้เกิดเป็นชิ้นงานเพื่อสื่อสาร มีกระบวนการที่มีความสำคัญและถือเป็นการนำเอาความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจ ความรู้สึกที่ผู้ทำกิจกรรมต้องการถ่ายทอดหรือสิ่งที่อยากจะสื่อสารให้ค่อย ๆ ก่อตัวและปรากฏขึ้นเมื่อกระบวนการนั้นเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่ก่อกิจกรรมกระบวนการและถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์เหล่านั้น เราเรียกว่า ศิลปิน และงานศิลปะหรืองานนาฏศิลป์จะสำเร็จหรือครบถ้วนกระบวนการความนั้น จะต้องถูกสื่อสารไปสู่ผู้อื่น และสามารถปลุกอารมณ์ความรู้สึกให้กับคนดูได้

วัตถุประสงค์

บทความชิ้นนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบความคิดในงานนาฏศิลป์โดยอาศัยแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรียะ (aesthetic communication) มาเป็นเครื่องมือในการช่วยนักสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ให้สามารถเริ่มต้นหรือเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในลำดับแรกของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์

นาฏศิลป์กับการสื่อสารด้วยความงาม

นาฏศิลป์ คือ การสื่อสารที่อาศัย รหัสของร่างกาย จังหวะ ทำนอง หรือถ้อยคำ (ศิลปวัฒนธรรม, 2523) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ดังนี้ (อ้างถึงใน สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547)

“การพ้อนรำเป็นประเพณีในเหล่ามนุษย์ทุกชาติทุกภาษาชาติไม่เลือกว่าจะอยู่ ณ ประเภถถิ่นสถานใดในภพนี้ คงมีวิธีพ้อนรำตามวิสัยชาติของตนเองด้วยกันทั้งนั้น อย่ว่าแต่มนุษย์เลย ถึงแม้สัตว์เดรัจฉานก็มีวิธีพ้อนรำ ดังเช่น สุนัขไก่อ่า เวลาใดสบอารมณ์ของมันเข้ามันก็เดินโลดกรีดกรายทำกิริยาท่าทางได้ต่าง ๆ ...”

ภาพที่ 1 รูปการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด
หนุมานจับนางเบญจกาย
ที่มา: [https://news.kapook.com/topics/
นาฏศิลป์ไทย](https://news.kapook.com/topics/นาฏศิลป์ไทย)

ภาพที่ 2 รูปการแสดงบัลเลต์
ที่มา : [http://www.thaigoodview.com/
node/29667](http://www.thaigoodview.com/node/29667)

ความงามตามแบบฉบับ จารีต เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับผลงานนาฏศิลป์ เพราะฉะนั้นความงามจึงเกิดขึ้นผ่านงานทางนาฏศิลป์ที่อาศัยองค์ประกอบที่ค่อนข้างครบในศาสตร์ของงานทางด้านศิลปะแต่ละแขนงมารวมกันไว้ที่มีความวิจิตรตระการตา เช่น งานนาฏศิลป์ไทย หรือ บัลเลต์ (นาฏศิลป์ตะวันตก) เองก็ตาม

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า งานทางด้านนาฏศิลป์เป็นงานที่ประกอบไปด้วยสุนทรียศาสตร์ คือการว่าด้วยคุณค่า ความดี ความงามของงานศิลปะที่แสดงออกมาผ่านการเคลื่อนไหวที่งดงาม ความสวยงามของเครื่องแต่งกาย การจัดวางของตำแหน่งการเคลื่อนที่ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ จึงทำให้งานนาฏศิลป์เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยความงามเป็นฐานที่สำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสุนทรียะ

การสื่อสารเชิงสุนทรียะ (aesthetic communication) หรือ สุนทรียนิเทศศาสตร์ (ถิรนนท์ และคณะ, 2543) จะใช้ในความหมายที่เน้นถึงการนำเสนอศิลปะโดยเน้นที่กระบวนการสร้างสรรค์หรือตัวสาร รวมทั้งศึกษารูปแบบของการส่งสาร โดยเน้นความเป็นหลักวิชา (discipline) คือ หลักแห่งความคิด ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวิทยาการของการสื่อสารประเภทจินตคติ เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้รับสาร ทั้งยังอิงกับสุนทรียศาสตร์ หรือแนวคิดเชิงปรัชญาแห่งศิลปะร่วมด้วย

จากการพื่อนรำแบบสภารมณของมนุษย์ไม่ว่าจะในวัฒนธรรมใดก็ตามนั้นจะถูกพัฒนาต่อยอดดัดแปลง ประดิษฐ์ ในเกิดความ อ่อนช้อย ความพลิ้วไหว หรือ “งาม” (งามในสายตาของคนในวัฒนธรรมนั้น) การเคลื่อนไหวลีลาท่าทางที่คิดค้นหรือประดิษฐ์ขึ้นนั้นก็เพื่อสื่อสารเรื่องราว หรือ เพื่อพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละบริบทสังคม นอกจากนั้นยังมีองค์ประกอบที่สำคัญนั้นคือ การนำเอางานศิลปะด้านอื่น ๆ ที่มาประกอบสร้างจากงานศิลปะหลายๆแขนงมารวมกันไว้ในงานพื่อนรำ เกิดเป็นแบบแผนที่แน่นอนขึ้นจนกลายเป็นมีแบบแผน เพื่อที่สามารถกระทำซ้ำ ผลิตซ้ำ และฝึกฝนได้ การเคลื่อนไหวที่มีจารีตแบบแผนเหล่านั้นเรียกว่า นาฏศิลป์ หรือนาฏกรรม

เมื่องานนาฏศิลป์ถูกจัดแสดงขึ้นสู่ผู้รับสาร / ผู้ชม (อาจจะรวมถึง บุคคล หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามแต่วัฒนธรรมนั้น) ผู้ชมจะได้รับชมงานศิลปะหลายแขนงผ่านสายตาและหูในเวลาเดียวกันด้วย โดยจะส่งสารออกมาพร้อม ๆ กันและไปในทิศทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นท่าทางการเคลื่อนไหวจากการรำรำ ฉาก แสง เสื้อผ้า ตำแหน่งของนักแสดง เสียง ดนตรี บางครั้งอาจจะเป็นเสียงของนักแสดง นำมาสู่การสื่อสารถึงผู้ชม รวมเรียกกลุ่มเหล่านี้ว่ากลุ่มสัญญาณกลุ่มหนึ่ง ที่มีความหมายและ

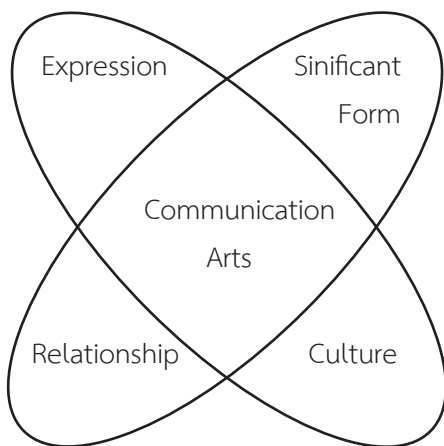
การสื่อสารเชิงสุนทรียะก็มีความหมายกว้างเทียบเท่ากับคำว่า การสื่อสารเชิงจินตคติ (imaginative Communication) กล่าวคือการสื่อสารที่มุ่งเน้นนันทประโยชน์หรือความเพลิดเพลินเจริญใจทั้งปวง จินตคติ มีความหมายมายถึง สารที่มุ่งเน้นให้ผลทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญในรูปแบบของศิลปะ และบันเทิงคดีต่าง ๆ นั้นเอง เช่น นวนิยาย บทละคร ละครร กวีนิพนธ์ เพลง สื่อ วัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน การแสดงตลก โดยสามารถแบ่งระดับของการทำหน้าที่ประโยชน์ของสื่อจินตคติได้เป็น 3 ระดับคือ

1. เพื่อให้ความบันเทิง(entertain) อันได้แก่ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินจรรโลงใจ
2. เพื่อให้สติปัญญา (intellectual) อันได้แก่ ความคิด ความเข้าใจคุณค่า
3. เพื่อหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณของมนุษย์ อันได้แก่ การทำให้เกิดความประจักษ์แจ้งในตนเอง

ในโลก และชีวิต หากจะกล่าวเพิ่มเติมในส่วนของจินตคติแล้วยังสามารถจำแนกได้กว้าง ๆ เป็น 2 กลุ่ม (1) กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละคร หรือ จินตคติเรื่องเล่า เป็นจินตคติ ที่มีองค์ประกอบของ เรื่องเล่า (narrative) ประกอบด้วย แก่นเรื่อง (theme) โครงเรื่อง (plot) ตัวละคร ปฏิสัมพันธ์ของตัวละคร หรือ บทสนทนา (interaction / dialogue) และสถานที่เกิดเหตุ หรือฉาก (setting) มุมมองในการเล่าเรื่อง (point of view) และท่วงทำนองในการนำเสนอ (style and tone) จินตคติประเภทนี้จะนำเสนอ 1. การเล่าเรื่อง (narrative) 2. การสื่ออารมณ์ (emotion) 3. สร้างความตื่นตาตื่นใจด้วยวิธีต่าง ๆ (spectacle) 4. เสนอหรือกระตุ้นความคิดบางประการ (intellectual) ซึ่งทั้ง 4 ประการนี้ ถือได้ว่าเป็นพันธกิจของจินตคติประเภทนี้ และ (2) กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ จะเป็นงานที่มุ่งเน้นผลทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญ หรือมุ่งหมายเสนอความคิดบางประการด้วยกลศิลป์ แต่จะไม่มุ่งเน้นการเล่าเรื่องจึงมีองค์ประกอบเชิงละครเพียงบางประการเท่านั้น จินตคติประเภทนี้ ได้แก่ กวีนิพนธ์ เพลง สื่อวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน การแสดงตลก การเดินแฟชั่นโชว์

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2546) ได้อธิบายแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรียะ หรือ สุนทรียนิเทศศาสตร์ ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในหมายของศิลปะในฐานะการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ได้แก่

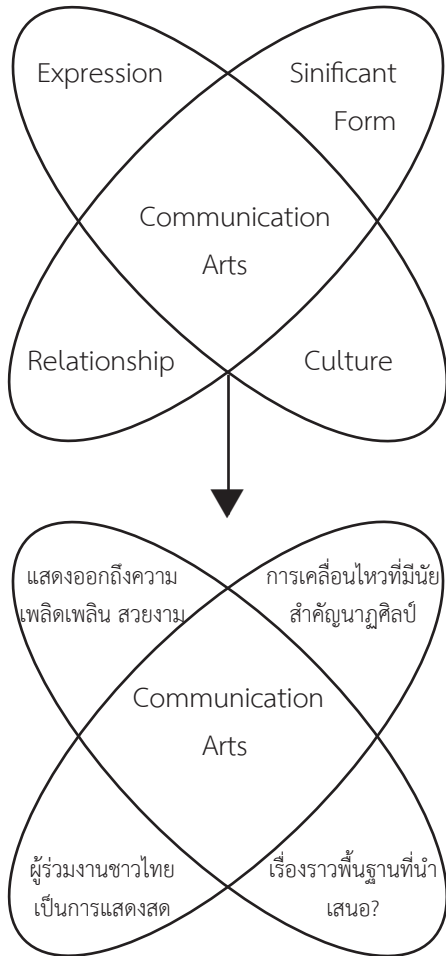
- การแสดงออก (การสื่อสารด้านอารมณ์ความรู้สึก)
- รูปแบบที่มีนัยยะสำคัญ (องค์ประกอบ หรือประเภทขององค์ประกอบที่สำคัญในงานศิลปะ)
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารผ่านสื่อประเภทใด

- วัฒนธรรมโดยสามารถเขียนออกมาเป็นแผนภาพจำลองศิลปะในฐานะการสื่อสาร ดังภาพที่ 3

จากรูปแบบจำลองศิลปะในฐานะการสื่อสารแล้วเราจะเห็นความสัมพันธ์ที่ต้องเกี่ยวโยงกันทั้ง 4 องค์ประกอบ ความสัมพันธ์นี้จำเป็นจะต้องเชื่อมโยงในบริบทเดียวกันหรือในแนวความคิดเดียวกัน เพราะฉะนั้นหากจะมองในมุมของการจะสร้างสรรค์งานศิลปะทางนาฏศิลป์ก็ควรจะเป็นการจัดวาง คัดเลือก แต่งเติมอย่างมีชั้นเชิงหรือจารีตขนบธรรมเนียม ระหว่างผู้สร้างงาน นักแสดง นักเต้นรำ (ผู้ส่งสาร) และผู้ชม (ผู้รับสาร) เพื่อนำไปสู่การสื่อสารที่มุ่งเน้นในเรื่องของสุนทรียะนั้นเอง

ภาพที่ 3 แบบจำลองแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสาร

ภาพที่ 4 แบบจำลองการเปรียบเทียบการเริ่มต้นหากรอบคิดของการแสดง

ภาพที่ 5 ข่าวน่าหนึ่งในคดีฆ่าเสือดำ

การสร้างกรอบความคิดในการแสดงชุด In the Spirit

การแสดงนาฏศิลป์ชุด In the Spirit เป็นการแสดงที่ใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านงานทางด้านนาฏศิลป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ในการเปิดงานนิทรรศการภาพถายนานาชาติโดยให้การแสดงชุดนี้มีความสอดคล้องกับงานนิทรรศการภาพถายนานาชาติ “จิตตระหนักรักษ์สิ่งแวดล้อม” GREEN SPIRIT ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โดยเครือข่ายนิเทศศาสตร์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 25561 ซึ่งในการจัดงานนิทรรศการภาพถายนานาชาติครั้งนี้มีแนวกรอบความคิด (concept) คือ บรรดาสิ่งแวดล้อมมากมายหลายประเภทที่อยู่รอบตัวมนุษย์นั้น ต่างต้องพึ่งพาอาศัยและสอดประสานสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอื่นอย่างแนบแน่น อันนำไปสู่การรับรู้และเกิดความตระหนักถึงคุณค่ารวมทั้งการปลูกจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและนำมาซึ่งสันติสุขของมนุษยชาติ

จากกรอบความคิด GREEN SPIRIT (concept) ในการจัดงานนิทรรศการภาพถายนานาชาติข้างต้น ผู้สร้างสรรคงานทางด้านนาฏศิลป์จะต้องนำกรอบความคิดนี้เชื่อมโยงเพื่อให้ได้กรอบความคิดในการทำการแสดงพิธีเปิด ผู้สร้างสรรคงานจึงเริ่มมุ่งถอดแบบจำลองการสื่อสาร 4 องค์ประกอบของงานศิลปะเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้ได้กรอบความคิดในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ชุดนี้ โดยสามารถอธิบายเปรียบเทียบกับแผนภาพแบบจำลองแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสาร ดังภาพที่ 4

เมื่อถอดถอดแบบจำลองการสื่อสาร 4 องค์ประกอบของงานศิลปะเพื่อการสื่อสาร ผู้สร้างสรรคจะทราบในเบื้องต้นว่า ในองค์ประกอบใดที่ผู้สร้างสรรคยังไม่ชัดเจนในคำตอบ ในที่นี้ผู้สร้างสรรคผลงานยังไม่ชัดเจนในส่วนองค์ประกอบที่ 4 นั่นคือ องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงความเข้าใจในบริบทประสบการณ์ร่วม ภาษา ข้อมูลข่าวสาร หรือ เหตุการณ์ในปัจจุบัน จากจุดนี้ ผู้สร้างสรรคจึงเลือกเหตุการณ์ข่าวในสังคมไทยที่เป็นที่สนใจและเป็นกระแสในสังคม ขนาดขึ้นเป็นพาดหัวข่าวดังภาพที่ 5 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา

ที่มา : <https://twitter.com/motorwars/status/961033759909806080>

ที่จัดทำการแสดงขึ้น และเป็นเนื้อหาข่าวสารที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับกรอบความคิดของงานนิทรรศการ ภาพถ่ายนานาชาติ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่าสงวนของไทย นั่นคือ ชาวคิซาเสียดำ เมื่อได้องค์ประกอบในเรื่องพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้หมายถึงความเข้าใจในบริบท ประสพการณ์ร่วม ภาษา ข้อมูลข่าวสาร หรือ เหตุการณ์ในปัจจุบัน และรวมถึงบริบทของงานนิทรรศการ ภาพถ่ายที่ต้องการเชื่อมโยง จึงนำเสนอภาพสะท้อนเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่ควรมี ผ่านการ หยิบตัวละครสัตว์ป่าที่เป็นเหยื่อในคดีนี้มา คือ เสือดำ และ ไก่ฟ้าหลังเทา โดยนำมาตีความในการแสดง นาฏศิลป์ที่ต้องการสื่อสารในเชิงสุนทรีย์ เพราะการนำข่าวหรือเรื่องราวของกระแสวิกฤตมาทำการแสดง จะทำให้ผู้ชมรับรู้สาระ/สาร บางประการได้ไวมากยิ่งขึ้น

เมื่อผู้สร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ได้เลือก คดีเสือดำนอกจากนั้นต่อด้วยการกำหนดการสื่อสารทาง แสดงนาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นทางด้านอารมณ์ความรู้สึก เพลิดเพลิน สวยงาม เกิดความพึงพอใจ และเกิดความ สวยงาม โดยสาร(message) เพื่อสื่อถึงเรื่องราวของจิตวิญญาณแห่งป่า ซึ่งอาศัยข่าวสารจากคดีฆ่าเสือดำ มาเป็น วัฒนธรรมร่วม หรือขอบข่ายประสพการณ์ร่วมระหว่างผู้ชม ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะสร้างสารในงาน นาฏศิลป์ชุดนี้โดยไม่เล่าเรื่องหรือดำเนินเรื่องราว กำหนดให้สารมีเพียงแค่ แก่นเรื่อง ตัวละคร และสถานที่ในการนำเสนอ ดังนี้

1. แก่นเรื่อง คือ จิตวิญญาณแห่งป่า
2. ตัวละคร คือ เสือดำ ไก่ฟ้าหลังเทา และตัวละครหมุ่มวอล
3. สถานที่ คือ ป่า

จากการแสดงนี้ที่ไม่กำหนดการเล่าเรื่อง จะทำให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลินสวยงามจาก การแสดงเป็นหลัก เพราะฉะนั้นการแสดง นาฏศิลป์ชุดนี้จึงถือได้ว่าเป็นสื่อจินตคติในกลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ อย่างไรก็ตาม การกำหนดกลุ่มจินตคติในกลุ่มที่มีโครงสร้าง ละครเพียงบางประการนั้นผู้เขียนคิดว่ายังส่งผล ให้ผู้ชม/ผู้รับสารสามารถที่จะคิดเรื่องราวเพิ่มเติม แล้วแต่จินตนาการของผู้ชมได้อีกด้วย เพื่อ เป็นการเพิ่มความคิดการตีความและชวนติดตาม ในระหว่างการรับชมการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้

ภาพที่ 6 ตัวละครนักแสดงวันจริง เสือดำ และ ไก่ฟ้าหลังเทา

ภาพที่ 7 ตัวละครหมุ่มวอล

ภาพที่ 8 บรรยากาศการแสดงชุด In the spirit

หลังจากได้กรอบความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานแล้ว จากนั้นผู้สร้างงานจึงเริ่มลงมือในการออกแบบลีลาท่าทางในการแสดงให้สอดคล้องกับกรอบความคิดที่ได้ และทำการแสดงจริงได้อย่างสมบูรณ์

สรุป

การสร้างกรอบความคิดในงานนาฏศิลป์ นั้นเป็นสิ่งสำคัญในลำดับแรกของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ เนื่องจากจะเป็นพื้นฐานแรกที่ทำให้กระบวนการในการสร้างสรรค์ดำเนินต่อไปได้ ในบทความนี้จึงอาศัยแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรียะ มาเป็นเครื่องมือในการช่วยนักสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ให้สามารถเริ่มต้นหรือเป็นทางเลือกในการสร้างกรอบความคิดเบื้องต้นในการสร้างงานนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถทำได้ดังต่อไปนี้

1. ถอดแบบจำลององค์ประกอบแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสารที่ประกอบด้วย การแสดงออก รูปแบบที่มีนัยสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร ผ่านสื่อประเภทใด และวัฒนธรรม หรือประสบการณ์ร่วม เมื่อวิเคราะห์จากนั้นผู้สร้างสรรคยังไม่ชัดเจนในองค์ประกอบใด ให้เริ่มเติมช่องว่างเหล่านั้นให้สอดคล้องกันทั้ง 4 องค์ประกอบ

2. กำหนดการสื่อสารงานนาฏศิลป์ว่าเป็นสื่อจินตคติในกลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละคร หรือ กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ ซึ่งในงานนาฏศิลป์นั้นสามารถทำได้ทั้งสองกลุ่ม

อย่างไรก็ตามนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นในการกำหนดกรอบความคิดในงานนาฏศิลป์โดยอาศัยแนวคิดของการสื่อสารเชิงสุนทรียะ หลังจากได้กรอบความคิดในกระบวนการนี้แล้ว จะทำให้ผู้สร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์สามารถทำงานในกระบวนการต่อไปได้จนถึง ณ วันทำการแสดงจริง จึงจะถือว่าผลงานการแสดงนาฏศิลป์ชุดนั้น เป็นการแสดงที่สามารถสื่อสารเชิงสุนทรียะได้อย่างสมบูรณ์และเต็มรูปแบบ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้เขียนอยากให้เห็นถึงงานนาฏศิลป์ และ แนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรียะที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือหรือแนวทางกระบวนการคิดงานทางด้านนาฏศิลป์เพื่อสร้างกรอบความคิดของงานนาฏศิลป์ได้ และเห็นแง่มุมในการศึกษาการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ผ่านการวิเคราะห์จากแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรียะได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, จิรยุทธ์ สินธุพันธุ์, สุกัญญา สมไพบูลย์ และปรีดา อัครจันทโชติ.

(2546). *สุนทรียนิเทศศาสตร์การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นินิ เอียวศรีวงศ์. (2534). “นาฏกรรมกับการสื่อความและอนาคต” ใน *โฉมการบาว น้ำ*

เนาและหนังไทย. กรุงเทพฯ: จินตะหราวาตี.

สมพร พูราจ. (2554). *Mine ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325 –*

2477. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.